

ג. מבואר בגמרא שיפת הוא הגדול (אחי יפת הגדול).
 לאחריו שם ואח"כ חם (רמב"ן בפרוש התורה). ואולם רש"י (בע"ז ט. ד"ה ה"ג) כתב שחם גדול משם.
 וכ"מ בתורא"ש כאן.

דף ע

קנב. 'זולל וסובא' האמור בן סורר ומורה, כיצד?

'זולל' הוא האוכל תרטימר (= משקל חמשים דינרים) בשר, ו'סובא' – השותה חצי לוג יין האיטלקי (טוב ומעולה שממשיך אחריו, אבל ביין אחר אינו חייב בחצי לוג. רש"י ומאירי. והרמ"ה פירש בע"א). ור' יוסי כופל: מנה בשר ולוג יין. פחות מכן – אינו חייב.

שיעור זה נצרך באכילה אחת (ערמב"ם ממרים ב,ז). ואין חילוק בין האכילה הראשונה ובין האכילה השנייה שחוזר ואוכל לאחר המלקות (כ"מ ברמב"ם).

ואינו חייב עד שיהא גונב מעות משל הוריו [ולא מאחרים. עא.]. וקונה בשר ויין בזול, ואוכל ברשות אחרים (עא.). כדרך הגנבים הרעבתנים: בשר מבושל-ואינו-מבושל ויין חי, כלומר מזוג-ואינו-מזוג (= חצי יין וחצי מים. רמ"ה). ודוקא בשר שאינו מליח, אבל אכל בשר מליח – פטור (אפילו היה טרי. רש"י). ויין, דוקא לאחר תסיסתו [שכבר עברו עליו ארבעים יום, ואינו 'יין מגיתו'] – שמינים אלו מושכים אותו אחריהם.

הרמב"ם (ממרים ז,ד) פרש בשר מליח – מיום השלישי למליחתו. וביין השמיט שיעור ארבעים יום (וערדב"ז ורש"ש).

אינו חייב עד שיאכל אכילה של רשות, ועד שיאכל בחבורה שכולה ריקים ופוחזים (רבי אבהו). אבל לא סעודה של מצוה, אפילו תקנת חכמים בעלמא כגון סעודה של תנחומי אבלים. ואפילו סעודה שאין דרכה בבשר ויין כגון סעודת עיבור החדש, והוא אכל בה בשר ויין. ואפילו בני חבורתו כולם ריקים – פטור, כיון שבמצוה הוא עוסק – אינו נמשך.

וכן אינו חייב באכילת איסור, אפילו איסור דרבנן כגון תענית צבור. (איננו שמע בקולנו – ולא בקולו של מקום). אפילו אכל בשר מותר (חסר כזית) והשלים לשיעור תרטימר בבשר טמא או בשקצים ורמשים – פטור.

ובשר דוקא ולא עוף (רבא). ומבואר בגמרא (כפרש"י) שעוף משלים לשיעור תרטימר (כשאכל רוב אכילתו בשר. מאירי). ויין דוקא ולא משקין אחרים המשכרים.

נראה שבשר חיה שאינו מצוי, דינו כבשר עוף (מאירי). ויש חולקים (עפ"י רמ"ה ורבנו ישעיה). לכאורה נראה שדגים והגבים כעופות, משא"כ שאר מאכלים אינם משלימים.

קנב. א. למה נברא היין בעולם? האם טוב והגון לשתותו?

ב. עץ הדעת-טוב-ורע – מה היה?

ג. סעודת עיבור החדש, מה ענינה וכיצד היא נעשית?

א. א"ר חנן: לא נברא יין בעולם אלא לנחם אבלים, כדי לפכח צערם, ולשלם שכר בעולם-הזה לרשעים על מעט מעשיהם הטובים.

כאמור, מצוה להשקות האבל יין כדי לשכח צערו (טור או"ח תקנב). ואולם אין לאבל לרוות יין אלא שותה מעט בתוך הסעודה (רמב"ם אבל ד,ו ע"ש בלח"מ; יו"ד שעח,ה. ע' כתובות ח).

והזהירו שלא לימשך אחר היין, שאחריתו דם (והרג). אבל אם זכה האדם וידע להזהר מלשתות יותר מדאי – משמחו ומפקח את לבו, ונעשה 'ראש'. לא זכה, ושותהו יותר מדאי ונגרר אחריו – משממהו ונעשה 'רש'. ובאים עליו מדנים ופצעים ושאר מרעין בישין, 'שאיין לך דבר שמביא יללה לאדם אלא יין'. ועוד שנינו: יין ושינה לרשעים – הנאה להם והנאה לעולם (שכל זמן ששותים וישנים אינם חוטאים ולא מריעים לבריות). לצדיקים – רע להם ורע לעולם (שאיין עוסקים בתורה. רש"י).

כשהחכם שותה יין אינו שותה אלא כדי לשרות אכילה שבמעיו. וכל המשתכר הרי זה חוטא ומגונה ומפסיד חכמתו. ואם נשתכר בפני עמי הארץ הרי זה חילל את השם. ואסור לשתות יין בצהרים ואפילו מעט אלא אם היה בכלל האכילה, שהשתיה שהיא בכלל האכילה אינה משכרת, ואין נזהרים אלא מיין שלאחר המזון (רמב"ם דעות ה,ג).

ב. אילן שאכל ממנו אדם הראשון – לדברי רבי מאיר, גפן היה (וכן דעת רב עוקבא, ואמרי לה: מר עוקבא בשם ר' זכאי). רבי יהודה אומר: חטה היה. ר' נחמיה אומר: תאנה היה.

ג. אם לא קידשו את החדש ביום שלשים, היו נקבצים עשרה אנשים או יותר (רש"י) בליל שלשים ואחד ועולים בעליה ועורכים סעודה. ואין אסיפה זו אלא לפרסם הדבר שעברו, ולא לעיין במולד הלבנה (רש"י). ואין עולים אלא בפת דגן וקטנית בלבד. ומקדימים לעלות מבעוד יום, כדי שיראו עוברים ושבים כשהם עולים ויפרסמו. וכשיורדים יורדים בהשכמה, והרואה אותם יורדים מבין שיסבו שם כל הלילה ומתפרסם הדבר.

דף עא

קנד. מהם הדינים הדרושים כדי לחייב בן סורר ומורה – בנושאים דלהלן; –

א. גניבתו [משל מי וכיצד].

ב. הוריו.

ג. התראה / דיינים.

א. אינו נעשה בן סורר ומורה עד שיגנוב מעות משל אביו [ולא משל אחרים, שאין מצוי לו אלא משל אביו ועלול להימשך ולהתרגל בדבר], ולדברי רבי יוסי ברבי יהודה: משל אביו ומשל אמו, כגון מדמי סעודה המוכנת לאביו ולאמו, או שגנב מעות אביו וגם מעות שהיו לאמו שקבלה במתנה על מנת שאין לבעלה רשות בהן. ויקנה במעות בשר ויין ויאכל ברשות אחרים [ששם אינו מתפחד מאביו, הלכך עלול להימשך בדבר].

ב. אינו נעשה בן סורר ומורה עד שיהיו שני הוריו רוצים בכך. רצו אביו ואמו למחול לו (גם לאחר שלקה וחזר וקלקל. רש"י) – מוחלים לו (שתלה הכתוב בהם – ותפשו בו. להלן פה וברש"י).

מחילת האב והאם אינה אלא קודם גמר דין (עפ"י רמב"ם ממרים ז,ח מהירושלמי. והמל"מ דייק מרש"י

שלאחר שהביאוהו לב"ד שוב א"א להם למחול, ותמה על כך.

לדברי רבי יהודה, אם אין אמו שוה לאביו בקול (בקולנו) במראה ובקומה, אינו נעשה בן סו"מ. וחכמים חולקים.

הלכה כחכמים שאין צריך שיהיו שוים כלל (לקוטי הלכות).